

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دربارہٴ حکام بازار و تجارت چہ مسائل ہیں؟

محمد امامی - جواد ایروانی

استادیاران دانشگاه علوم اسلامی رضوی

سرشناسه: امامی، محمد. ۱۳۳۶-

عنوان و نام پدیدآور: درباره احکام بازار و تجارت چه می‌دانیم؟ / جواد ایروانی، محمد امامی

مشخصات نشر: مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی. ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۱۰۸ ص.

فروست: سلسله مباحث اقتصاد در سبک زندگی اسلامی: ۲.

شابک: ۳-۰۶ ۷۰۳۲ ۶۰۰-۹۷۸

و سیعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابخانه.

موضوع: کسب و کار - جنبه‌های مذهبی - اسلام

موضوع: اخلاق کسب و کار - جنبه‌های مذهبی - اسلام

موضوع: بازرگانی - جنبه‌های مذهبی - اسلام

شناسه افزوده: ایروانی، جواد. ۱۳۵۵ -

سازمان: دانشگاه علوم اسلامی رضوی

ردیف: ۱۳۹۲ ۸۵۴ الف/۶۵/۳۲۵۲۵۲

رده‌بندی: ۲۹۷/۶۵۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۴۱۹۸۸۴

درباره احکام بازار و تجارت چه می‌دانیم؟

نویسندگان: حاج اسلام دکتر محمد امامی (استاد دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

و دکتر جواد ایروانی (استاد دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

ویراستار: هادی علی‌نوری

طراح جلد: حمید نجفی

چاپ اول: اسفند ۱۳۹۲

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

مدیر اجرایی پژوهش و ناظر چاپ: علی انصاریان

حروفچینی و صفحه‌آرایی: واحد نشر دانشگاه علوم اسلامی رضوی

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و نشرات استان قم رضوی

مرکز توزیع

مشهد مقدس: حرم عظیم، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی

صندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۱۱۹۳ تلفن و دورنگار: ۰۵۱۱-۲۳۲۶۸۱۷

www.razavi.ac.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۹	سخن پایانی
۱۱	بخش اول: بازار در جهان اسلام
۱۲	گفتار اول: کلیات
۱۲	الف. تعریف بازار
۱۳	ب. تأثیر گذاری بازار بر اقتصاد
۱۳	یک. نقش بازار در تحولات قبل از اسلام
۱۴	دو. نقش بازار در تحولات جهان اسلام
۱۴	۱. نقش بازار در تحولات اسلامی
۱۵	۲. نقش بازار در امور فرهنگی
۱۶	۳. نقش بازار در گسترش اسلام
۱۷	۴. نقش بازار در امور علمی و انتقال دانش
۱۹	۵. نقش بازار در ایجاد موضوعات حقوقی
۲۰	گفتار دوم: تأثیر آموزه‌های اسلامی بر بازار
۲۱	الف. آزادی فعالیت‌های تجاری
۲۲	ب. وضع مقررات برای بازار و فعالیت‌های آن
۲۳	ج. نظارت بر بازار
۲۳	د. جلوه شعائر اسلامی در بازار
۲۳	ه. زن و بازار مسلمانان

۲۴. و. بازار مسلمانان و تکنولوژی.....
۲۵. گفتار سوم: مبانی و اصول بازار اسلامی و احکام آن.....
۲۶. الف. اصل الهی بودن.....
۲۷. ب. اصل کرامت انسانی.....
۲۸. ج. اصل عدالت.....
۳۰. د. اصل نفی سلطه خارجی.....
۳۱. ه. اصل پایبندی به تعهدات.....
۳۲. و. اصل ارزش کار.....
۳۳. روزی و جایگاه خداوند.....
۳۴. ز. اصل عدم مخالفت با ارزش های اخلاقی.....
۳۷. ح. اصل نفی اضرار سود.....
۳۹. د. بازار چهارم: اثر بر بازار.....
۴۱. الف. نقش دولت برای نظارت بر بازار.....
۴۱. ب. حوزه بازار: مداخله دولت.....
۴۱. یک. مبارزه با انحصار بانگانی.....
۴۲. دو. کنترل تبلیغات تجاری.....
۴۳. سه. آموزش احکام اسلامی.....
۴۳. چهار. تعیین تکلیف در احکام متعارض.....
۴۵. پنج. نظارت بر اجرای قوانین دین اسلام.....
۴۵. شش. برخورد با متخلفان و نهاد مسئول آن.....
۴۶. گفتار پنجم: حکم فقهی کالای بازار مسلمانان.....
۴۶. الف. حکم اولیه کالاها.....
۴۶. ب. حکم کلی فراورده های دامی.....
۴۶. ج. قاعده بازار مسلمانان.....
۴۸. یک. عدم ضرورت سؤال درباره تذکیر در بازار اسلامی.....
۴۹. دو. دایره شمول قاعده به اعتبار انواع بازارها.....
۵۰. ۱. بررسی مفهوم سوق اسلامی.....
۵۰. ۲. بازار فرقه های مختلف اسلامی.....

۳. بازار متشرعه و غیر متشرعه	۵۰
۴. بازار دولتی و بازار آزاد	۵۱
۵. بازار مسلمانان در کشورهای غیر اسلامی	۵۱
۶. بازار کفّار در بلاد اسلامی	۵۲
۷. بازار مشترک بین مسلمانان و غیر مسلمان	۵۳
سه. شمول قاعده به اعتبار نوع کالا	۵۴
۱. حکم خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها	۵۴
۲. شک در حلیت و حرمت از جهت نوع حیوان	۵۵
۳. حکم خوراکی وارداتی	۵۵
۴. پدید کالای وارداتی از دست مسلمان	۵۶
۵. حکم لاهای فرهنگی	۵۷
گفتار ششم: تعامل بازار مسلمانان با غیر مسلمانان	۵۸
الف. جواز روابط تجاری غیر مسلمانان	۵۸
ب. شرایط برقراری روابط تجاری غیر مسلمانان	۶۰
ج. همکاری در تشکیل بورسهای اتحادیه‌های تجاری بین‌المللی	۶۲
گفتار هفتم: تشکیل بازار مشترک اسلامی در حوزه فقهی	۶۳
الف. بازار مسلمانان و استعمار	۶۴
ب. ضرورت تشکیل بازار مشترک اسلامی	۶۵
بخش دوم: احکام تجارت	۶۷
گفتار اول: ضرورت یادگیری احکام تجارت	۶۸
گفتار دوم: انواع قراردادهای اقتصادی	۶۹
الف. خرید و فروش (بیع)	۶۹
یک. شرایط فروشنده و خریدار	۶۹
۲ و ۱. بلوغ و عقل	۷۰
۳. رشد	۷۰
۴. اختیار	۷۰

- ۷۱ ۵. عدم منع قانونی
- ۷۱ معامله با کفار و دشمنان
- ۷۱ دو. شرایط کالای مورد معامله
- ۷۲ ۱. ارزشمند بودن
- ۷۲ ۲. مشخص بودن نوع و مقدار کالا
- ۷۲ ۳. قدرت بر تحویل دادن کالای فروخته شده
- ۷۳ سه. اقسام خرید و فروش
- ۷۳ ۱. نقد
- ۷۳ ۲. نسیه
- ۷۵ فروش چک و دین مدتدار
- ۷۵ ۳. بیفروش (سلم یا سلف)
- ۷۶ دین به دین
- ۷۶ چهار. شرط اداء
- ۷۷ پنج. نسخ، دلال و حرمت گرانفروشی
- ۷۸ شش. موازین و موازین
- ۷۸ ۱. مجلس برادر
- ۷۹ ۲. متضرر شد (غبن)
- ۷۹ ۳. معیوب بودن کالا
- ۷۹ ۴. شرط حق فسخ در ضمن
- ۸۰ ۵. تأخیر در پرداخت بهای
- ۸۰ ۶. خرید حیوان
- ۸۰ ۷. فقدان صفات شرط شده در کالا
- ۸۰ ۸. تدلیس (فریب کاری)
- هفت. فسخ دو طرفه قرارداد (اقاله)
- ۸۱ ب. اجاره
- ۸۱ یک. شرایط اجاره
- ۸۲ دو. احکام اجاره
- ۸۳ ۱. اجاره دادن منزل یا کالای اجاره شده به فرد دیگر

۲. کار کردن اجیر برای غیر صاحب کار در مدت

اجاره ۸۴

۳. خسارت زدن به کالای مورد اجاره ۸۵

ج. جعاله ۸۵

تفاوتهای جعاله با اجاره ۸۶

د. مضاربه ۸۷

ه. شرکت ۸۹

و. رعه ۹۰

مسابقات ۹۱

ز. حین ۹۲

حکام آیین ۹۲

دو. قضا ۹۴

ط. صلح ۹۴

ی. عاریه ۹۵

ک. ودیعه ۹۶

ل. رهن ۹۶

ماهیت رهن و اجاره در عرف رایج ۹۷

م. هبه ۹۸

گفتار سوم: شرایط ضمن قرارداد ۹۹

کتابنامه ۱۰۰

الف. کتابها ۱۰۰

ب. مقالات ۱۰۱

ج. منابع انگلیسی ۱۰۸

سخن ناشر

سبک زندگی، بخشی از فرهنگ جامعه است که در صورت سازگاری با آموزه‌های دینی و اخلاقی و خرد انسانی، سعادت مادی و معنوی فرد و اجتماع را برسان می‌آورد. اسلام با تأکید بر این مهم، نقش مهمی را در ارتقای زندگی بشری به نمایش می‌نهد و با ارائه راهکارهای گوناگون فرهنگی، اجتماعی و به خصوص اقتصادی که در آموزه‌های گران سنگ فقهای شیعه نمود یافته است، چشم اندازهای روشنی را در پیشبرد رسالت زندگی ساز خود ترسیم می‌کند.

سبک زندگی در اقتصاد، بخش قابل توجهی را در بین راه‌های خود ویژه ساخته است که اصلاح و بازسازی رشد و پیشرفت آن نویدبخش رفاه عمومی مطلوب، عزت و سربلندی و استقلال کشور اسلامی و ارتقای سطح فرهنگ عمومی جامعه خواهد بود.

مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی با هدف پاسخگویی منطقی به شبهه‌های علمی و برآوردن نیازهای فکری

در حوزه‌های مختلف اسلامی، به نشر پژوهش‌های بایسته، اقدام نموده است. نوشتار حاضر که بخشی از سلسله مباحث «اقتصاد در سبک زندگی اسلامی» است، با این هدف برای استفاده عموم علاقه‌مندان منتشر گردیده است. امید که این اثر، پرسش‌های خوانندگان را درباره کارکرد اقتصاد در سبک زندگی اسلامی پاسخی شایان داده باشد. در پایان، از زحمات و تلاش‌های خالصانه تمامی بزرگوارانی که در نشر این سلسله مباحث کوشیده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

مرکز پژوهش

دانشگاه علوم اسلامی رضوی